

ЛЫШЪХЪЭМ ИЮФШІЭГЪУ ЗЭІУКІЭГЪУХЭР

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриуэ лoф зеришлэрэм, Адыгэ Республикэм иoбщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» иoфшлэн чанэу зэрэхэлэжъэрэм ыкiи къыткiлэхуэхэрэр якъэралыгъо шлу альэгъоу плугъэнхэм илахышхо зэрэхышхыэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тамыгъэу «Законыр. Пшъэрылыр. Цыфыгъэр» зыфилорэр фагъэшъошагъ **Абыдэ Хысэ Къэсэй ыкъом** — Адыгэкъалэ и Адыгэ Хасэ итхьаматэ.

Шъуэфэсакъыжъ

Федеральнэ автомобиль гъогухэм я Гъэлорышлэлэу Краснодар краим щылэм къызэритыркiлэ, краим игидрометеогупчэ зэригъэунэфыгъэу, мэфэ фабуэ къызэкiлэлъыкiуагъэхэм къахэкiыкiлэ осыр псынклэу жъунэу ригъэжъагъ ыкiи псыхъохэм янэкпхэм псыр къадэкiыным ищынагъо къэуцугъ.

— Ошлэ-дэмышлэ къэмышхуным, гъогухэр зэщымыкъонхэм, зэпыу имылэу транспортыр зекiоным ыкiи щынэгъончъэным ишапхъэхэр гъэцэкiэгъэнхэм афэшл федеральнэ автомобиль гъогухэм якъыдекiокiыным лъыплъэрэ организациехэм япащэхэм мыщ дэжъым пшъэрыл гъэнэфагъэхэр афагъэуцух, ащкiлэ пшъэдэкiыжъ зэрэхырэр агурагъало, — ело мы Гъэлорышлэлэм иэкспертэу Илья Пузыревскэм.

Гъогум щызекiорэ пстэуми сакъыныгъэ къызхагъэфэнэу, автомобильхэр зезыфэхэрэр псынклэу мызекiонхэу федеральнэ автомобиль гъогухэм я Гъэлорышлэлэу Краснодар краим щылэр къяджэ.

Зэхъокiыныгъэу фэхъуцтхэм атегущылагъэх

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьаклу-щынэ Аслъан АР-м и Арбитражнэ хыкум итхьаматэу Игорь Дивиным тыгъуасэ **луклагъ**. Урысыем и Апшъэрэ хыкумрэ и Арбитражнэ хыкум шъхьалэрэ зэхэгъэжъыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ хэбзэгъэуцугъэм ипроект УФ-м и Президентэу Владимир Путиным УФ-м и Къэралыгъо Думэ хэплъэнэу фигъэхьыгъэ. Ар заштэкiлэ Адыгеим ихыкумхэм ялофшлэн ыкiи япшъэрылхэм зэхъокiыныгъэу афэхъун ылъэкiыцтхэм, мыщ дэжъым анахъэу аналэ зытырагъэтын фэе лъэныкъохэм зэдэгущылагъэу афэгъэхьыгъагъ.

Игорь Дивиным къызэри-луагъэмкiлэ, джырэ уахътэм гражданскэ, уголовнэ, административнэ, нэмыкi лoфхэм язэхэфын ыкiи хыкумхэм ялофшлэн зэрэзэхашэрэм лъыплъэгъэным УФ-м и Апшъэрэ хыкум фэгъэзагъ. Арбитражнэ хыкумыр экономикэм ылъэныкъокiлэ къэуцурэ зэмызэгъыныгъэхэм язэхэфын дэлажъэ. Хэбзэгъэуцугъэр заштэкiлэ а пшъэрылхэр къафэнэжъыцтых, ау зы структурэу цытыцтых. Шышъхъэу мазэм ехъулэу лoфшлэным зэхъокiыныгъэу фэхъун ылъэкiыцтхэр къэнэфэцтых.

Шъолъырхэм ащылэ Апшъэрэ ыкiи Арбитражнэ хыкумхэм пшъэрылэу ыкiи фитыныгъэу ялагъэхэр къызэрэнэ-

жыщтхэр мыщ дэжъым къы-хэгъэщыгъэн фае.

Хэбзэгъэуцугъэм ипроект къызэрэдильытэрэмкiлэ, УФ-м и Апшъэрэ хыкум хыкумэ-шли 170-рэ хэхъашт. Ахэм якъыхэхын лoф дишлэшт нэбгырэ 27-рэ зыхэхъэгъэ хэушъхьафыкiыгъэ квалификационнэ коллегием.

— Мы системэм сыд фэдэ зэхъокiыныгъэ фэхъугъэми ащ пшъэрыл шъхьалэу илэр цыфхэм яфитыныгъэхэр къыуухъумэнхэр ары. Республикэм ихыкумхэм ар къыдалытэзэ ялофшлэн зэхашэн фае, — къылуагъ Тхьаклу-щынэ Аслъан.

Зэлукiэгъум хэлэжъагъ АР-м и Прокурор шъхьалэу Василий Пословскэр.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Адыгеим и Лышъхъэ «черкес лoфыгъом» къытегущылагъ

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьаклу-щынэ Аслъан республикэм икъэбарлъыгъэлэс амалхэм адырилэгъэ зэдэгущылагъум къызэрэщыхигъэщыгъэмкiлэ, «черкес лoфыгъокiлэ» заджэхэрэр зыфэгъэхьыгъэр Адыгеим ыкiи Урысыем зэрэпсаоу ялофхэм язытет зэщыгъэкъогъэныр ары.

щегъэжъагъэу Адыгэ Республикэм ис адыгэхэм Шъачэ щыкiошт Олимпиадэм дырагъэштагъ Урысыемкiлэ ащ мэхъэнэ ин дэдэ зэрилэр къагурылoзэ, — къылуагъ Адыгеим и Лышъхъэ.

Тхьаклу-щынэ Аслъан къызэрэхигъэщыгъэмкiлэ, Адыгеим иллыкiуабэу Шъачэ щылэхэр Олимпиадэм икультурнэ лoхъ чанэу хэлэжъэх. Адыгэхэм

якультурэ бай: археологие мэхъанэ зилэхэм, лъэпкъ къашъохэм ыкiи ордэхэм къащегъэжъагъэу шхыныгъохэм анэсыжъэу ащ къыщагъэлъэгъошт.

Шъугу къэтэгъэкiыжъы: Урысыем и Президент общественнэ организациехэм анахъ чанэу ахэлэжъэхэрэм адырилэгъэгъэ зэлукiэгъум къыщыхигъэщыгъагъ Урысыем илофхэм язытет зэщыгъэкъогъэным пае кiоцiлэ гъэнэфагъэхэм «черкес лoфыгъор» къызыфагъэфедэнэу зэрэфегъэжъагъэхэм ицыхъэ зэрэтэлыр.

— Юристхэм зэралоу, «бгъэфедэ мыхъуцт амалхэмкiлэ» пэрыохъу хъунхэу зэрэфегъэ-

жъагъэхэм ехъырэжъышъэныгъэ фысилагъэп. Сыда лoмэ адыгэхэм яепллыкiлэ сыщыгъуаз, адыгэ организациехэм ялэшъхъэтетхэм япащэхэри сэ сшъхъэкiлэ синэлуасэх, я Хэгъэгу цыкiлуи, хэгъэгушхоу Урысыеми фыщытыкiлэу ахэм афырлэр сэшлэ, — къыхигъэщыгъэ Владимир Путиным.

Урысыем и Президент нахъыжъхэм зерафэразэр къылуагъ цыф жъугъэхэм акъылыгъэ зыхэлъ, гупшысэ тэрэзхэр зэралъагъэлэсыгъэхэм пае. Джащ фэдэу Адыгэ Республикэм ипащэхэми зерафэразэр ащ къылуагъ.

— Тихэгъэу и Президентэу Владимир Путиным Олимпиадэ джэгунхэу Шъачэ щыкiоштхэм языфэгъэхъазырынэ язэхэщэнрэ афэ-

гъэзэгъэ Общественнэ советым иллыкiохэм адырилэгъэ зэлукiэгъум уасэу а лoфыгъом къыщыфишыгъэр зытет шыпкъэм дештэ. Апэрэ мафэм къы-

sochi.ru
2014sochi.ru
2014Д. Хьатыур, А. Ткачевыр,
Д. Козак ыкӀи М. КӀермытыр.СтӀашьу Юрэ
икъэгъэлъэгъон.

«Адыгэ Унэм» къекӀоллагъэхэр.

Шъукъеблагъ «Адыгэ Унэм»!

Олимпийскэ паркым къыщызэлъахыгъэ павильонэу «Адыгэ Ун» зыфилорэм юф ышӀэу зиублэгъэ апэрэ мафэхэм къащегъэжъагъэу кӀымэфэ Джэгунхэм якультурнэ программэ илахышхо хешыхъэ. Политик цӀэрылӀохэр, общественнэ юфышӀэшхохэр, актерхэр, спортсменхэр, шоу-бизнесым ижъуагъохэр, пстэум-кӀи мафэ къэс нэбгырэ минитӀум ехъу павильонэу «Адыгэ Унэм» къекӀуалӀэ.

Адыгэ пщынэм ымакъэ цӀыфхэр бэу къызылӀеушӀэх. ЛӀэпкъ шъуашӀэхэр зыщыгъ кӀалэхэмрэ пшӀашӀэхэмрэ цӀыфхэм апашӀхъэ адыгэ джэгу шъыпкъэ шашы. Ащ фэдэ джэгум хэти хэлэжъэн ылӀэкӀышт. Урысыем имызакъоу, лӀкӀыб къэралыгъохэм къарыкӀыгъэ зеклохэри павильонэу «Адыгэ Ун» зыфилорэм бэу къекӀуалӀэх, чӀэ кӀахэ охъуфэ ащ ипчӀэхэр зэлухыгъэх.

— Краснодар краим иадминистрацияе икультурнэ проектэу «Адыгэ Ун» зыфилорэм Шъачэ и Олимпийскэ парк дашыхъэгъэ псэуалӀэхэу анахъэу аналэ къызытырадзэгъэхэм ащыщ, — къылуагъ Пшызэ шӀоӀыыр иапэрэ вице-губернаторэу Хьатыу Джамбулат. — ЫкӀи ащ мэхъанэшхо ил: ижъыкӀэ къыщегъэжъагъэу къалэм щыпсэурэ адыгэхэм якультурэ зери-фэшъуашэм нэсэу мыщ къыщыгъэлӀэгъуагъ, Пшызэ шӀоӀыыр щыпсэ-ухэрэм тилӀэпкъ лӀытэныгъэшхо къызэрэфашырэр ащ къеушыхъаты.

Джыри къызылуамыхызэ хъакӀабэмэ «Адыгэ Унэр» зэрагъэлӀэгъугъ. Ахэм зэу ащыщ Адыгеим и Президентыхъэу, меценат цӀэрылӀоу Шъэ-умэн Хьазрэт. ЛӀэпкъ культурэмкӀэ ПсылӀопэ гупчэм иансамблэу «Шап-сугия» зыфилорэмрэ аансамблэу «Нартымрэ» яартистхэм зафэгущӀо нэуж, ащ Адыгэ Республикэм и ЛӀэпкъ музейрэ къалэу Шъачэ тарихымкӀэ имузейрэ яэкспозицие-хэр къыппыхъагъэх, Гумэ Ларисэ-рэ Унэрэкъо Шамсэтрэ ялӀэшлагъэ-хэм нэлуасэ зафишыгъ, ылӀэгъугъэ пстэуми зэрагъэрэзагъэр къылуагъ.

Урысые Федерацием лӀкӀыб къэрал юфхэмкӀэ иминистрэу Сергей Лавровым «Адыгэ Унэм» ыпашъ-

хъэ адыгэ джэгу зэрэщашыгъэр зельэгъум, къалэу Шъачэ ижъыкӀэ щыпсэурэ адыгэ лӀэпкыым икульту-рэ зельягъэшӀэгъэнымкӀэ мыщ фэдэ юфтыабзэхэм мэхъанэшхо зэрӀэр хигъэунэфыкӀыгъ. «Шъуи-лӀэпкъ иижъырэ искусствэ шъуфэ-сакъ, къэжъугъэгъун, зыкӀи ахэмы-кӀокӀэнэу адрэхэм ар къахэщы! — къылуагъ ащ. — Олимпийскэ паркым имызакъоу, зэрэ Олимпиа-дэу пштагъэми, адыгэхэм ягушъхъ-лӀэжыгъэ, якультурнэ кӀэн тыхэгъэ-гу щыпсэурэ лӀэпкыхэм ябайныгъэ ин изы лӀахышхоу щыт».

ЛӀкӀыб къэралыгъохэм къарыкӀы-гъэхэу Къэбартэе-БэӀкъар къэралы-гъо университетыр къэзыухыгъэ-хэмрэ иныбджэгъухэмрэ я Ассо-циацияе хэтхэм эклӀэ Шъачэ щалӀэ-гъугъэхэм, кӀымэфэ Джэгунхэр дэ-гъоу зэрэзыхагъэхэм зэрагъэрэ-загъэр къалуагъ. Урысыем и Пра-вительствэ ивице-премьерэу Дмит-рий Козак къызэрэригъэблэгъа-гъэхэм тетэу ахэр мэфэ заулерэ мыщ щылагъэх. Олимпиадэм икы-зэлухын тегъэпсыхъэгъэ юфтыаб-зэхэм ауж ахэм амал ялагъ спорт зэнэкъокъухэм яплӀынхэу, къуа-джэхэу ХьаджыкӀорэ ШэхэкӀэи-шхомрэ адэс ялӀэпкыгъухэм ящы-лӀкӀэ-псэукӀэ нэлуасэ зыфашынуэ. Ахэм дахэу «Адыгэ Унэм» къащы-пэгъокӀыгъэх. Урысыем и Прави-тельствэ ивице-премьерэу Дмитрий Козак, Краснодар краим игуберна-торэу Александр Ткачевыр ыкӀи апэрэ вице-губернаторэу Хьатыу Джамбулат мы чыплӀэм къекӀолӀэ-гъагъэх хъэкӀэ лӀаплӀэхэм шӀуфэс къарахынуэ.

— ШъыпкӀэмкӀэ, цӀыф лӀэпкы-

бэ зыщызэдэпсэурэ Шъачэ ите-плӀэ къэмышӀэжъынэу непэ зызэри-хъокӀыгъ, — хигъэунэфыкӀыгъ Алек-сандр Ткачевым лӀыкӀо купхэм ахэтхэмрэ «Адыгэ Унэм» ихъакӀэ-хэмрэ шӀуфэс къарыхызэ. — ХэткӀи мы къалэр гуӀэтыплӀэу, гупсэфэу щыт. Тэ, Шъачэ, Пшызэ шӀоӀы-рым ыкӀи Адыгеим ащыпсэухэрэм, тызэкъош лӀэпкъ зыкӀэу тыщыт. Олимпиадэм пае, илӀэсыбэмэ къа-кӀоцӀ юфэу тшӀагъэм тыщэгущы-кӀыжы. Зеклонымрэ зыгъэпсэфы-плӀэхэмрэ хэхъоныгъэ ягъэшыгъэным анахъэу тыналэ тедгъэтын фае. КӀымэфэ Джэгунхэу Шъачэ щы-кӀоцтхэм зафэдгъэхъазырзэ юф-шӀэкӀэ амалэу тилӀэ хъугъэр лӀэшэу къытшъхъапэжыщт. Олимпийскэ паркым игупчэ павильонэу «Адыгэ Ун» зыфилорэр къызэрэщызэлъахы-гъэр, шъыпкӀэмкӀэ, политикэ, куль-турнэ хъугъэ-шӀэгъэшхоу щыт. А мэфэкӀым шъо ифэшъошэ чыплӀэ щышъууытын фае. Урысыем ичы-плӀэ зэфэшъхъафхэм ыкӀи лӀкӀыб хэгъэгухэм къарыкӀхэу мыщ къа-кӀохэрэм ашӀэн фае ижъыкӀэ къыще-гъэжъагъэу мы чыплӀэм адыгэхэр зэрэщыпсэухэрэр, ахэм ятарихъ лӀэпсэ чыжъэ зэрилер, тэри ащ уасэ фэтшынын фае.

«Адыгэ Унэр» цыф кӀуапӀэу зэ-рэщытым сыщыгъуаз. ТапӀкӀи ты-зэгъусэу тызэрэлъыкӀотэщтым, кав-каз унэгъошхо зэдӀужэ тыхъуным-кӀэ хэти пӀырохъу къытфэхъун зэ-римылӀэкӀыщтым сицыхъэ телъ. Мыр зэдытиунэу щыт, зэрэтфӀэлӀ-кӀэу ар къэтыухъумэн, хэхъоныгъэ едгъэшын фае.

Урысыем ишӀоӀыыр зэфэшъхъа-фхэми Олимпийскэ паркым яфэшъо-шэ чыплӀэ щаубытыгъ. ШӀоӀырхэм яэкспозициешхохэм экономикэм, культурэм, зеклоным аӀэныкӀокӀэ анахъ гъэхъэгъэшхоу ялӀэхэр къащы-гъэлӀэгъуагъэх.

— Урысыем ишӀоӀырхэм, ана-хъэу Адыгеим, арыс цыфхэм ящылакӀэ аналэ къытырадзэ, — хигъэунэфыкӀыгъ республикэм куль-турэмкӀэ иминистрэ игуадзэу ШъэуапцӀэкъо Аминэт. — Адыгэ Республикэм иминистерствэхэм, Адыгэ Республикэм и ЛӀэпкъ му-зейрэ и ЛӀэпкъ тхылъеджаплӀэрэ къагъэхъазырыгъэ экспозициехэм, лӀэпкъ лӀэшлагъэхэм, экспонат гъэ-шӀэгъонхэм цыфыбэ къызыфашэ.

«Адыгэ Унэм» ипчӀэхэр хъакӀэ-хэм афызэлухыгъэ зэпыт. Хэти фаер ащ къэтэгъэблагъэ.

НЫБЭ Анзор.

къ. Шъачэ.

Сурэтхэр авторым иех.

КӀакӀыхъу Мэдждырэ Кукэнэ Бэлэрэ.

Бэгъ АлкӀэсрэ Сергей Лавровымрэ.

Нэпсэу Нихъад, ЛӀэчэ Альберт,
Хьасани Мухъамэд.

Адыгеим иэкспозицие кӀэрытых.

С. Макеровар, С. Къэзанэр ыкӀи Б. Куканэр.

Кушъэкъо Симэ оред къеӀо.

Адыгэ Республикэм
къашъомкӀэ и Къэралыгъо
академическэ ансамблэу
«Налмэсым» иартистхэр.

Пщыжъхъабл.

ПЭНЭШЪУ Хъазрэт кызыхъугъэр илъэс 80 зэрэхъурэм инэгъокI

Сичылэшхоу, чылэжъый...

«Къунчыкъохъаблэ — чылэмэкIэ
чылэшху...»

Теуцожь Цыгъу

Къалэм цыфхэр
ЗэкIэречых:
Зэмыппыжьхъу,
БлэкIых, блэкIых...
Шъхадж зы Iоф горэ
Зэрэфэ.
Зэшлуихынэу
Игъо ефэ,
Ерагъэу,
Ерэгъэ дэдэу.
ИгъашIэ гулэным
Хэтэу...
Сэ къэлэшхо
Сыдэсынэу,
Сыфэягъэп
Сыгу къэкIынэу.
А сикъуаджэу,
Сикъоджэ гупс,
Сыдэу сэркIэ
Ушъоупс!
Шъуазыныкъор —
СиIахъыл,
ШукIэ ренэу
Сыгум шъуилъ.
МыIахъылыр —
Синьбджэгъу,
Джэгъогъу хэлъэп
Инэплъэгъу.
Сэлам папкIэу
ЯI, «Къеблагъ!..»
ШукIэ сыгу
ШызэкIэблагъ.
Сызыфаер
О уимардж,
Къысэдджэжьыба,
Сикъуадж!
О чылэшхоу,
Чылэжъый,
СищыкIагъ
Уитыгъэ бзый!
Тхъэм ынаIэ,
Тхъэм ынаIэ
Сэ сикъуаджэ
Къыщыстет.
Пушкиныр
Мыщ къыщысэджэ,
Къыщысэджэ сэ
Мыщ Фет...

О, дунай, утфэмыхъаф...

Къургъо мэзы щыджэгущу,
ЗызэкIэш, цыфыр, зыушху!
Рязанскэр, Пэнэжыкъуай, —
РайонитIумэ апай,
Пщыщэ Iушъо, Къургъо мээ,
ЩырекIокIы язэфэс.
Псыхъо шуашкор тазыфагу,
ТIоу ыгощырэп тицагу...
ЖъоныгъуакIэм, илъэс къэс,
Шызэхэсыр — щызэхэс,
Шызэхэтыр — щызэхэт.
Огур хъарым зэлъелэт.
О, дунай, утфэмыхъаф,
ТекIоныгъэм зыщимаф.
Цыфлэпкъым имэфэкI:
ЦыкIуи, ини, шъукъыдэкI!
Урыс, адыгэ, ермэл:
Шъуихъалэл тимыхъамел...
Ар сыдэу тхъэгъуагъ, титыгъ,
Советхэм ялъэхъаныгъ!

ГъогурыкIор гъогу темын...

ТыгъогурыкIу, къыдгурыIуагъ:
Тэ тышхэнэу Тхъэм ыIуагъ,
Нэбгыритфыр тымылпэс,
Мышхэгъахи тэ къытхэс.

Кларэм зефакIор кIэрыс,
НэбгыриплIымкIэ тымыс
Тэ зыгорэ зыIутлхъагъ,
Зи зефакIом Iумыфагъ.
«О, зефакIу, ори уцIыф,
ОркIэ непэ тыфэмыф:
ПсэкъупсэкIэ гъогум дэх,
Апрэгъу Iанэр къызэкIэх...
Тызыхэтыр пшысэм фэд,
Узыфаер Iанэм тет.
ТищыIакIэ мы хъантхъупс,
Джэнэт зышIырэр Псэкъупс,
Ипсы шхъуантIэ шъоны IэшIу,
Къытфэзыхъэрэр Тхъэм ынэшIу.
...ГъогурыкIор гъогу темын,
КъэкIюшт хъарым тыхэмын!

Къозакъу — къэзэкъ

Къэбарым техыгъ

Цыфыгъэр къаугупшыси,
ХабзэкIэ тэ къытхалхъагъэп.
Цыфыгъэр — ныбжьырэ пшыси,
Сыдигъуи ар чIэтынагъэп.
ЛIэшIэгъумэ къапхырыкIыгъэу,
Тызыгъэбаирэу кIэн!
Къинхэм афимыкIыгъэу,
Тыгъэ пэлъытэу тилэн.
«ТекIорэр сицу», — тымыIоу,
РакIырэм тыригъусагъ.
Тэ тыхэтыгъэп дымыIоу,
ЕгъашIэм тыгумзэгъагъ.
Къозакъо щэхъу зимыIагъэм
Халхъэщтыгъэ зы лъапкъы шэн:
ТхъамыкIэгъошхо хэфагъэм,
Шыоу о уфагъэзэн.
Сэшхори, чатэри — Iашэ,
Ау узыгъэлIрэр — нэмыкI:
Пыеу зимыIэм нэхашэ,
О уемыIбгъукIу, улпэмыкI.
Ушыумэ, о ошъочапэр
Къэогъотыфэ укIон...
КъыщыпIэтыгъ, скъош, о сапэр
Тенэ, нэмыкIэу, ар Дон.
УигукIэгъу, о уицIыфыгъэ
Зэрэдунэуеу щыгъуаз.
Къозакъор къурмэны пшIыгъэ,
Ау хъугъэм о урыраз.
ИгъашIэ ащ зыфитыгъэм
Къо папкIэу къыпфигъэкIуагъ...
Джауштызэ тэ зэкъошныгъэм
Тыфэбэнагъ, тыфэкIуагъ.
Хъужьырэр ащ нахъы тхъагъо,
ХэкIыпIэ къэзытрэ кIэн:
«Цыфлэпкъыр — орэхъу уна-
гъо!» —
Пушкин, Мицкевич къэджэн,
Шевченкэри ягъусэн!

Ныбджэгъу, гур умыгъэкIоды...

Тиунэ дэпкъы ыкIыбы
Гъунэгъур гырзэу щэщэлъу,
ЛIэныгъэр къызыфэкIуагъэм,
Гур зэригъэгъоу, седэлъу.
ИгъашIэ ащ зыфэдагъэр
Сынэгъу дэгъоу кIэкIыжьы.
Ешхэ-ешуагъ къыгъэшIагъэр,
УщымыкI игукъэкIыжьы.
УкIэкIми, нэгъэуплэпIэгъур,
ПпэкIэкIы зэкIэ лIэшIэгъур.
Псэр зытрэр къыдэбэнае:
«Джы сэухыпа дунаир?»
Ныбджэгъу, гур умыгъэкIоды:
Пчъагъэрэ гъашIэр тэгъоты.
КъэкIюштым зыфэгъэпыт,
БлэкIыгъэр — гъэсэпэтхыд!

Щэн- шъозэбэн

Пхъэмбгъу мэкъэгъэлур
Къолэн-сэлэн:
ИIэжъэп лъэлур
ЗытебгъэпкIэн.
«Фэтэрэу сэты»,
«Унэр сэщэжы...» —
Седжэу сыщэты.
ЗыкъэсэшIэжы.
«Унэ сэщэфы», —
ЗыIорэр макIэ.
ПфэшIына шъэфы
Тэ тищыIакIэ...
Щэн-шъозэбэным
УеунэхъулIэн:
УкIозэ, бэным
О удэфэн.
Хэгъэгъу лъытакIор,
Джэуап къысэт:
«ЗигъашIэ кIакоу
Тхъапш тэ къытхэт?!»

ПшIэнэу сыфай сэ, ныбджэгъу...

ПшIэнэу сыфай сэ, ныбджэгъу:
«Гамбург иIэгъоблэгъу —
(Мыщ щало!) — зэрэдунай...»
КъикIырэр — зэкIэ сиунай!
Мыхъунэу зи ащ хэмылъ,
Уильапсэ зэкIэ къыщэжэ:
ГъэшIэрэ-ныбжьырэ тхылъ,
Къыоджэ, узыIепещэ.
Дунаир инми — гум ефэ,
Пфикъурэр о уцэлэфэ.
Уплэми, къэбгъэзэжыын
ПлъэкIынэу, кIуачIэ бгъотын...
«Гамбург иIэгъоблэгъу, —
ЗалокIэ, — зэрэдунай...»
Хэгъэхъожьынэу, ныбджэгъу.
Къунчыкъохъаблэ сыфай.

Узыфаер зэкIэ

Узыфаер зэкIэ
ЧIэпъыгъ титучан.
ЩыIагъ, къэсэшIэжы,
Джащ фэдэ лъэхъан.
IэшIу-лушIуи, щыгъуи
Щыпщэфын плъэкIын.
Быным пай сыдигъуи
ЧIэпъыщтыгъ сабын.
Щащэщтыгъ щыгъыни,
Щащэщтыгъ — тхылъ.
Масти, фэтагыни —
Къало — сыд чIэмылъ?
Джы универсамэу
Щылэр къэпчыгъуай,
ЧIэлъ товарыр самэу,
Умылхыхъу тхылъ пай.
Тхылъыщэ тучаныр,
Сыдэу узэгъокI!
Миным щыщэу чаныр
Уадэж къырекIокI.

ШIугуащэм ищат

ШIугуащэм ищатэ
ТхъуогъакIэм фэд.
Хъалэлэу къытэтэ,
Сытхъэжъэу сыхэт.
Ухэлэным пае
Джэмышх ищыкIагъ.
Тикъалмыкъэцае
Тхъупсыр тIэкIагъ.
Ипсыцэт гъэжъагъэ
Iэпэ егъэбзэй.

ИIэнэ ушъагъэ
Къуаджэр щыгъуаз, ей.
Ищыпс щыбжьыйдагъэр
ТескоскукIэу тет.
ЛъэIюшт зыIуфагъэр:
«Джэнэт Тхъэм къырет...»
Слощтэп сэри башэ,
Ау сыгу къэстIэтагъ:
Аплэ¹ пысэгъащэ:
«СянэкIэ седжагъ...»

Къэдэс

Мазэм къехъугъэу Алкъэс
ИIэу альэгъу къэдэс:
Ишхъэгъусагъэм ибэны
ЛIэныгъэ мыгъом щэбэны.
ШлушIагъэ иI, Тхъэр етагъ,
Унэгъо Iужъу къыщинагъ.
Фэлэзэу къеджэ Къурланым,
ТыбзэкIэ — илэлэу етIанэ:
«ЩымыIэмэ, игъахъ джэнэтым,
ЩыIэмэ, къыфызэлух.
Дунаеу тэ тызытетым
Афэмылпэгъу икIэлух!..»

Еджэныр ренэу гъэлъапIэ

Еджэныр ренэу гъэлъапIэ,
Унагъор фэхъу ублапIэ.
ЕтIанэ — блэгъэ еджапIэр.
Ныбджэгъу, лъыкIуат, нахъ зылэт:
Институт, университет.
... ШIэныгъэм нахъ уегъэлъагъ,
Уильахэ пфэшIы нахъ дахэ.
Уашхъагъ жъогъошын щэлъушъашъэ,
Пфэрэхъу ар еджапIэу шъэджашъэ...

Тхъэркъо Iасэр пчъэлум Iус...

Тхъэркъо Iасэр пчъэлум Iус,
Сэ фэстэкъурэр Iус.
Егъэдыды псынклэу ыпэ,
ГушIоу мэуло, мэшыпэ.
Спъэгъузэ зигъэшхэкIыгъ,
Садэжи къыреплъэкIыгъ.
Улоу фежъэ икIэрыкIэу,
Ау къычIэкIы ар нэмыкIэу:
Шкъои къаштэ — чIэдзыжыын
Щэхъу зимыIэр синэфын.
Сэ ащ къикIрэр къызгурэлэ:
«Ра Тхъэм уегъэлпсэу!..» — къысэлэу.

Адыгагъэм зэкIэ къекIы

Пхъэтэкъэжъэу псым къыхыгъэр
ТетIысхъапIэу Iулъ тадежъ.
Ащ къэбарэу зэхихыгъэр —
Тхыдэ пчъагъэ хъун Iотэжъ.
ЛIэшIэгъу псаум лъыкIыгъахъэу
ЛIыжы Iушмэ япсэлъапI.
Рим сенатыр сIломыIахъэу,
ГукIэ къасштэу, нахъ сIолъапI.
Джарэу сэлэу къоджэ хасэр,
Нэлосэжъмэ язэфэс.
Къыщэлъагъо анахъ Iазэр,
Сэри гупсэу сышъухэрэс.
КъыщатIатэ мыщ гу къабзэр,
Зэдэо-зэдыргъэ тимыI.
Цыфыгъэу мытхыгъэ хабзэр
Тымылукъоу тэ тыщыI.
Адыгагъэм зэкIэ къекIы,
Ныбжьырэу — гъэсэпэтхыд.
Уахътэр макIо, уахътэр текIы,
Цыфыгъэр — тыгъэ пэлъыт.

1) «Тещю мамой называл...»
А.Б. Пугачевым иорэд щыщ.

Адыгэ Республикэм и Закон

2014-рэ ильэсымклэ ыкӀи 2015-рэ, 2016-рэ ильэсхэм ячэзыу пӀальэклэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ехылаӀагъ

(КъызыкӀӀыкӀорэр
щылэ мазэм и 28-м
къыдэкыгъэ номерым ит).

Я 5-рэ статья. Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет мылькыу зыфыщыкӀэщтыр игъэкъужыгъэ-нымклэ къэкӀуапӀэхэр

Ухэсыгъэнхэу:

1) 2014-рэ ильэсым Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет мылькыу зыфыщыкӀэщтыр зэрэрагъэкъужыщтыр къэкӀуапӀэхэр мы Законом игуадзэу N 8-м диштэу;

2) 2015-рэ, 2016-рэ ильэсхэм ячэзыу пӀальэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет мылькыу зыфыщыкӀэщтыр зэрэрагъэкъужыщтыр къэкӀуапӀэхэр мы Законом игуадзэу N 9-м диштэу.

Я 6-рэ статья. Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо учреждениехэм ара-тыр мылькыу зэрагъэфедэрэр

1. Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет имылькыу зыгъэзекӀохэмрэ занкӀэу зылуӀэхэмрэ зэрахахыӀэрэм тетэу мы Законом зэхъоклыныгъэхэр фамышӀхэу Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо учреждениехэм ыпӀкӀлэ агъэцӀкӀэрэ фӀо-фашӀэхэм фэдэу къахэ-кыӀэр, физическэ, юридическэ лицэхэм, дунэе организациехэм, ӀэкӀыб къэралхэм яправительствэхэм хъатырэу ахъщэу къатӀупщырэр, джащ фэдэу гупыкӀ ӀэпыӀэгъухэу мы Законом щыухэсыгъэ хахъохэм ашъхадэкӀэу Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет къы-хъагъэхэр 2014-рэ ильэсым Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо учреждение гъэнэфагъэ ихъарджхэм ахагъахъ, бюджет роспись зэхэуӀагъэм зэхъоклыныгъэхэр фашӀыхэзэ.

2. Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо бюджет учреждениеу щытыгъэр Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо казеннэ учреждениеу загъэпсыжкӀэ, Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо бюджет учреждение пкӀэ зыхэлъ фӀо-фашӀэхэу афигъэцӀагъэхэм мылькыу къаӀкӀуагъэм, физическэ, юридическэ лицэхэм, дунэе организациехэм, ӀэкӀыб къэралхэм яправительствэхэм хъатырэу ахъщэу къатӀупщыгъэм, джащ фэдэу гупыкӀ ӀэпыӀэгъухэу къаӀуӀагъэхэм ащыщэу къэнэжыгъэр Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ихахъохэм ахагъахъан фае. Зигугъу къэтшыгъэ ахъщэу къэнэжыгъэр Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо учреждение гъэнэфагъэ ихъарджхэм ахагъахъэ бюджет роспись зэхэуӀагъэм зэхъоклыныгъэхэр фашӀыхэзэ, Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет имылькыу зыгъэзекӀохэрэм зэрарахыӀэрэм тетэу мы Законом зэхъоклыныгъэхэр фамышӀхэу.

3. Законодательнэ актхэм ыкӀи нэмыкӀ шэпхъэ правовой актхэм адиштэу Урысые Федерацием ивалютэклэ мылькыу Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо учреждениехэм пӀальэ горэклэ зэрагъэӀонэу къаӀуӀлэрэр Федеральнэ казначействэм икӀуыӀыкӀухэм ахэм къащызӀаухыгъэ лицевой счетхэм къащыдалытэ.

4. Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм къыгъэгъунэрэ чыпӀэм щызэхэмыщагъэхэм фытыныгъэ яӀ Урысые Федерацием и Гупчэ банк иучреждениехэм ыкӀи чыфӀт организациехэм счетхэр къащызӀаухынхэу Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет имылькыу зэрагъэзекӀорэм гъунэ лъафыным пае.

Я 7-рэ статья. 2014-рэ ильэсымклэ ыкӀи 2015-рэ, 2016-рэ ильэсхэм ячэзыу пӀальэклэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет имылькыу зэрэго-щэгъэщтыр

1. Ухэсыгъэнхэу:

1) Мы Законом иа 1-рэ статья щыухэсыгъэ хъарджхэм ашъхадэмыкӀхэу Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет имылькыу Урысые Федераци-

ем ибюджетхэм яхъарджхэм яклассификациекӀэ разделхэмрэ подразделхэмрэ зэрэгощэгъэщтыр:

а) 2014-рэ ильэсымклэ мы Законом игуадзэу N 10-м диштэу;

б) 2015-рэ, 2016-рэ ильэсхэм ячэзыу пӀальэклэ мы Законом игуадзэу N 11-м диштэу;

2) мы Законом иа 1-рэ статья щыухэсыгъэ хъарджхэм ашъхадэмыкӀхэу Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет имылькыу Урысые Федерацием ибюджетхэм яхъардж лъэпкӀхэм, гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ истатыхэм (къэралыгъо программэхэм, программэхэм къащыдэмылътэгъэ лъэныкъохэм) зэрэгощэгъэщтыр:

а) 2014-рэ ильэсымклэ мы Законом игуадзэу N 12-м диштэу;

б) 2015-рэ, 2016-рэ ильэсхэм ячэзыу пӀальэклэ мы Законом игуадзэу N 13-м диштэу;

3) Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ихъарджхэм ведомствэ гъэпсыкӀэу ялэщтыр:

а) 2014-рэ ильэсымклэ мы Законом игуадзэу N 14-м диштэу;

б) 2015-рэ, 2016-рэ ильэсхэм ячэзыу пӀальэклэ мы Законом игуадзэу N 15-м диштэу.

2. Ухэсыгъэнхэу:

1) Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо программэхэм 2014-рэ ильэсым бюджет мылькыу зэрэгощэгъэщтыр мы Законом игуадзэу N 16-м диштэу;

2) Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо программэхэм 2015-рэ, 2016-рэ ильэсхэм ячэзыу пӀальэ бюджет мылькыу зэрэгощэгъэщтыр мы Законом игуадзэу N 17-м диштэу;

3) гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ ведомствэ программэхэм 2014-рэ ильэсымклэ бюджет мылькыу зэрэгощэгъэщтыр мы Законом игуадзэу N 18-м диштэу;

4) гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ ведомствэ программэхэм 2015-рэ, 2016-рэ ильэсхэм ячэзыу пӀальэклэ бюджет мылькыу зэрэгощэгъэщтыр мы Законом игуадзэу N 19-м диштэу;

3. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ирезерв фонд мыщ фэдиз хъоу ухэсыгъэнхэу:

1) 2014-рэ ильэсым — сомэ мин 100000.0-рэ;

2) 2015-рэ ильэсым — сомэ мин 100000.0-рэ;

3) 2016-рэ ильэсым — сомэ мин 60000.0-рэ;

4. 2014-рэ ильэсым общественнэ пшъэрылхэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае бюджет мылькыу пстэумкӀи сомэ мин 1440073.3-рэ, 2015-рэ ильэсым — сомэ мин 1514983.1-рэ, 2016-рэ ильэсым — сомэ мин 1366516.0-рэ къатӀупщынэу гъэнэфагъэнхэу.

Я 8-рэ статья. Адыгэ Республикэм гъогухэмклэ и Фонд ибюджет мылькыу зэрагъэфедэщтыр

1. Адыгэ Республикэм гъогухэмклэ и Фонд ибюджет мылькыу мыщ фэдиз хъунэу ухэсыгъэнхэу:

1) 2014-рэ ильэсым — сомэ мин 1102348.6-рэ;

2) 2015-рэ ильэсым — сомэ мин 1185698.3-рэ;

3) 2016-рэ ильэсым — сомэ мин 1198312.6-рэ.

2. Адыгэ Республикэм гъогухэмклэ и Фонд имылькыу 2014-рэ ильэсым мыщ фэдэ лъэныкъохэм апӀуагъэхъанэу гъэнэфагъэнхэу:

1) федеральнэ хэбзэгъэуцугъэмрэ Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэрэ адиштэу зэдэгъэфедэрэ автомобиль гъогухэу республикэ е муниципальнэ мэхъанэ зилэхэм япхыгъэ ӀофшӀэным пае — сомэ мин 1062100.6-рэ;

2) гъогу хъымзэтым игъӀорышӀэн пае — сомэ мин 38688.0-рэ;

3) зэдэгъэфедэрэ автомобиль гъогухэм (федеральнэ мэхъанэ зилэ автомобиль гъогухэр ахэмытхэу) ягъэп-

сын, ягъэцӀкӀэгъын, ягъэцӀкӀэгъын ыкӀи ялыгъын фӀашӀ федеральнэ бюджетым ичлыфэу Адыгэ Республикэм къыфыхагъэклыгъэм епхыгъэ фӀо-фашӀэхэм ягъэцӀкӀэн пае, ащ фэдэ бюджет чыфӀэм техъорэ процентхэр зэрэтыжыщтыр кыдыхэлъытагъэу — сомэ мин 1560.0-рэ.

Я 9-рэ статья. Муниципальнэ районхэм, къэлэ койхэм ыкӀи псэупӀэхэм ябюджетхэм бюджет трансфертхэу афагъэӀоштыр

1. Ухэсыгъэнхэу:

1) къэралыгъо е муниципальнэ фӀо-фашӀэхэм уасэу атефэрэр зэфӀедиз шыгъэным пае 2014-рэ ильэсым муниципальнэ районхэм (къэлэ койхэм) сомэ мин 243154.0-рэ хъурэ дотациехэр ятыгъэнэу ыкӀи муниципальнэ районхэмрэ къэлэ койхэмрэ къэралыгъо е муниципальнэ фӀо-фашӀэхэм уасэу щатефэрэр зэфӀедиз шыгъэным пае дотациехэу муниципальнэ районхэм (къэлэ койхэм) финанс ӀэпыӀэгъу язытырэ Республикэ фондым къыхэкӀыщтыр мы Законом игуадзэу N 20-м диштэу атегъэцӀгъэнхэу;

2) къэралыгъо е муниципальнэ фӀо-фашӀэхэм уасэу атефэрэр зэфӀедиз шыгъэным пае 2015-рэ ильэсым муниципальнэ районхэм (къэлэ койхэм) сомэ мин 243154.0-рэ, 2016-рэ ильэсым сомэ мин 143154.0-рэ хъурэ дотациехэр ятыгъэнэу ыкӀи муниципальнэ районхэмрэ къэлэ койхэмрэ къэралыгъо е муниципальнэ фӀо-фашӀэхэм уасэу щатефэрэр зэфӀедиз шыгъэным пае дотациехэу муниципальнэ районхэм (къэлэ койхэм) финанс ӀэпыӀэгъу язытырэ Республикэ фондым къыхэкӀыщтыр мы Законом игуадзэу N 21-м диштэу атегъэцӀгъэнхэу.

2. Муниципальнэ районхэм (къэлэ койхэм) къэралыгъо е муниципальнэ фӀо-фашӀэхэм уасэу щатефэрэр зэфӀедиз шыгъэнымклэ къызыпкырыкӀы-хэрэ шапхэр — шӀолъырым ис зы нэбгырэм тельтытэгъэ хэбзӀахъ хахъохэмрэ зы нэбгырэм тельтытагъэу мы шӀолъырым имуниципальнэ районхэмрэ икӀэлэ койхэмрэ гурытымклэ яхэбзӀахъ хахъохэмрэ 0.75-кӀэ зэшъхадэкӀын ыльӀкӀынэу гъэнэфагъэнхэу.

3. Муниципальнэ районхэмрэ къэлэ койхэмрэ къэралыгъо е муниципальнэ фӀо-фашӀэхэм уасэу щатефэрэр зэфӀедиз шыгъэным муниципальнэ районхэм (къэлэ койхэм) финанс ӀэпыӀэгъу язытырэ Республикэ фондым илахъу хэлъыщтыр процент 50-у гъэнэфагъэнхэу.

4. Къэралыгъо е муниципальнэ фӀо-фашӀэхэм уасэу атефэрэр зэфӀедиз шыгъэным пае псэупӀэхэм мыщ фэдиз дотациехэр ятыгъэнэу ухэсыгъэнхэу:

1) 2014-рэ ильэсым сомэ мин 13456.5-рэ хъурэ дотациехэр къэлэ псэупӀэхэм японномочиехэр агъэцӀкӀэнхэм пае къэлэ койхэм мыщ фэдизэу атегъэцӀгъэнхэу:

а) муниципальнэ гъэпсыкӀэ зилэ «Къалэу Мыекъуапэ» — сомэ мин 12357.5-рэ;

б) муниципальнэ гъэпсыкӀэ зилэ «Адыгэкъалэ» — сомэ мин 1099.0-рэ;

2) 2015-рэ ильэсым сомэ мин 13456.5-рэ хъурэ дотациехэр;

3) 2016-рэ ильэсым сомэ мин 13456.5-рэ хъурэ дотациехэр.

5. Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет исубвенциехэу сомэ мин 2663424.4-рэ хъухэрэр 2014-рэ ильэсым чыпӀлэ бюджетхэм зэрэрагъэхъащтыр ухэсыгъэнхэу ыкӀи мы Законом игуадзэу N 22-м диштэу ахэр атегъэцӀгъэнхэу:

1) социальнэ лъэныкъом къэралыгъо полномочиехэр цагъэцӀкӀэнхэм пае сомэ мин 116862.8-рэ;

2) административнэ правэм ыльэныкъокӀэ къэралыгъо полномочиехэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае сомэ мин 2328.0-рэ;

3) гъэсэныгъэм, зыныбжы имыкӀу-

гъэхэм ялофхэмклэ ыкӀи ахэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэнкӀэ комисиехэм ялофшӀэн зэрэзэхашӀэрэм япхыгъэ къэралыгъо полномочиехэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае сомэ мин 5060.0-рэ;

4) зыныбжы имыкӀугъэхэу ны-ты-хэр зышъхъарымытыжхэм анаӀэ атегъэтыгъэнымклэ къэралыгъо полномочие зауӀэхэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае сомэ мин 5382.0-рэ;

5) гъэсэныгъэм ыльэныкъокӀэ къэралыгъо полномочие зауӀэхэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае сомэ мин 2503178.5-рэ;

6) зыныбжы икӀугъэ цыф куп зауӀэмэ къадеклоклыгъэнымклэ къэралыгъо полномочие зауӀэхэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае сомэ мин 3325.0-рэ;

7) дзэ комиссариатхэм яструктурнэ подразделениехэр зыдэщымыӀэ чыпӀлэхэм пэублэ дзэ учетыр ащызэхэцӀгъэным пае сомэ мин 7769.7-рэ;

8) къэралыгъо е муниципальнэ фӀо-фашӀэхэм уасэу псэупӀэхэм щатефэрэр зэфӀедиз шыгъэным тельтытэгъэ дотациехэр къэлъытэгъэнхэмклэ ыкӀи аӀкӀэгъэхъэгъэнхэмклэ къэралыгъо полномочиехэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае сомэ мин 19318.4-рэ;

9) кӀэлэцӀыкӀу ибэхэм ыкӀи ны-ты-хэр зышъхъарымытыжы кӀэлэцӀыкӀухэм яунэе мылькыу хэхъэрэ унэм игъэцӀкӀэгъын фӀашӀ зэтыгъо ахъщэ ӀэпыӀэгъу аӀкӀэгъэхъэгъэнымклэ къэралыгъо полномочиехэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае сомэ мин 200.0-рэ.

6. Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет исубвенциехэу сомэ мин 2873360.4-рэ хъухэрэр 2015-рэ ильэсым, сомэ мин 2800320.0-рэ хъухэрэр 2016-рэ ильэсым чыпӀлэ бюджетхэм зэрэрагъэхъащтыр ухэсыгъэнхэу ыкӀи мы Законом игуадзэу N 23-м диштэу ахэр атегъэцӀгъэнхэу:

1) социальнэ лъэныкъом къэралыгъо полномочиехэр цагъэцӀкӀэнхэм пае 2015-рэ ильэсым сомэ мин 129485.5-рэ, 2016-рэ ильэсым сомэ мин 137932.1-рэ;

2) административнэ правэм ыльэныкъокӀэ къэралыгъо полномочиехэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае 2015-рэ ильэсым сомэ мин 2328.0-рэ, 2016-рэ ильэсым сомэ мин 2328.0-рэ;

3) гъэсэныгъэм, зыныбжы имыкӀугъэхэм ялофхэмклэ ыкӀи ахэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэнкӀэ комисиехэм ялофшӀэн зэрэзэхашӀэрэм епхыгъэ къэралыгъо полномочиехэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае 2015-рэ ильэсым сомэ мин 5308.0-рэ, 2016-рэ ильэсым сомэ мин 5566.0-рэ;

4) зыныбжы имыкӀугъэхэу ны-ты-хэр зышъхъарымытыжхэм анаӀэ атегъэтыгъэнымклэ къэралыгъо полномочие зауӀэхэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае 2015-рэ ильэсым сомэ мин 5643.0-рэ, 2016-рэ ильэсым сомэ мин 5921.0-рэ;

5) гъэсэныгъэм ыльэныкъокӀэ къэралыгъо полномочие зауӀэхэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае 2015-рэ ильэсым сомэ мин 2699799.5-рэ, 2016-рэ ильэсым сомэ мин 2617605.5-рэ;

6) зыныбжы икӀугъэ цыф куп зауӀэмэ къадеклоклыгъэнымклэ къэралыгъо полномочие зауӀэхэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае 2015-рэ ильэсым сомэ мин 3487.0-рэ, 2016-рэ ильэсым сомэ мин 3658.0-рэ;

7) дзэ комиссариатхэм яструктурнэ подразделениехэр зыдэщымыӀэ чыпӀлэхэм пэублэ дзэ учетыр ащызэхэцӀгъэным пае 2015-рэ ильэсым сомэ мин 7791.0-рэ, 2016-рэ ильэсым сомэ мин 7791.0-рэ;

8) къэралыгъо е муниципальнэ фӀо-фашӀэхэм уасэу псэупӀэхэм щатефэрэр зэфӀедиз шыгъэным тельтытэгъэ дотациехэр къэлъытэгъэнхэмклэ ыкӀи аӀкӀэгъэхъэгъэнхэмклэ къэралыгъо полномочиехэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае 2015-рэ ильэсым сомэ мин 19318.4-рэ, 2016-рэ ильэсым сомэ мин 19318.4-рэ;

Адыгэ Республикэм и Закон

2014-рэ илъэсымкӀэ ыкӀи 2015-рэ, 2016-рэ илъэсхэм ячэзыу пӀалъэкӀэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ехылаӀагъ

9) кӀэлэцӀыкӀу ибэхэм ыкӀи ны-ты-хэр зышъхьарымытыжъ кӀэлэцӀыкӀухэм яунэе мылӀку хэхьэрэ унэм игъэцӀкӀэ-жыын фэшӀ зэтыгъо ахъщэ лӀпылӀгъу аӀэкӀгъэхьэжынымкӀэ кӀэралыгъо полномо-чиехэр гъэцӀкӀэгъэнхэм пае 2015-рэ илъэсым сомэ мин 200.0-рэ, 2016-рэ илъэсым сомэ мин 200.0-рэ.

7. 2014-рэ илъэсым муниципальнэ гъэпсыкӀэ зилэ «ТэхьутэмькӀое рай-оным» ибюджет ихьарджхэмрэ ихахь-о-хэмрэ зэчымыкӀуныхэм пае сомэ мин 20000.0-рэ хьурэ дотации етыгъэнэу ухэсыгъэнэу.

8. Адыгэ Республикэм иреспубли-кэ бюджет ибюджет трансфертхэу — субвенциехэу, субсидиехэу, нэмыкӀ бюджет трансфертхэу гухэлъ гъэнэф-гъэхэм атегъэпсыхьагъэу муниципальнэ районхэм (кӀэлэ койхэм) ябюджетхэм агъэклауагъэхэм ащыцӀ 2014-рэ илъэсым шылэ мазэм и 1-м ехьулӀэу амыгъэ-федагъэхэм 2014-рэ илъэсым имэфипшӀ кыкӀоцӀ Адыгэ Республикэм иреспубли-кэ бюджет кӀарагъэгъэзэжыын фае.

Я 10-рэ статья. Муниципальнэ районхэм (кӀэлэ койхэм) ябюджет-хэм бюджет чыфэхэр зэрагъэкӀо-щтхэр

1. Адыгэ Республикэм иреспубли-кэ бюджет мылӀку зыфыщыкӀэрэр зэрэрагъэкъужьырэ кӀэклауӀэхэм кӀа-щыдӀэлъытгъэ бюджет ахъщэм шъхьадэ-мыкӀхэу 2014-рэ илъэсым Адыгэ Рес-публикэм иреспубликэ бюджет ичыфэ-хэу сомэ мин 300000.0-м нэс муници-пальнэ районхэм (кӀэлэ койхэм) ябюд-жетхэм афэгъэкӀогъэнэу гъэнэфгъэ-нэу:

1) муниципальнэ районым (кӀэлэ коим) ибюджет зыфыщыкӀгъэ мылӀ-кум щыщ игъэкъужьыгъэным пае — илъэсищ пӀалъэкӀэ;

2) муниципальнэ районым (кӀэлэ коим) ибюджет агъэцӀакӀэзэ, бюдже-тымкӀэ зичэзыу хьарджхэм апӀуэхьащт ахъщэм пӀалъэ горӀкӀэ зэрафыщыкӀэ-хэрэр дэгъэзыжыгъэным пае — фи-нанс илъэсым блэмькӀырэ пӀалъэмкӀэ;

3) чылопс тхьамыклагъохэм кыз-дахьыгъэхэм ядэгъэзыжыын епхыгъэ лӀфтыабзэхэм ягъэцӀкӀэн пае — финан-с илъэсым блэмькӀырэ пӀалъэмкӀэ.

2. Мы статьям иа 1-рэ лахъ зи-гугъу кышӀырэ бюджет чыфэхэр зэ-рагъэфедэхэрэм пае мыщ фӀэдызипкӀэ атынэу гъэнэфгъээнэу:

1) муниципальнэ районхэм (кӀэлэ койхэм) ябюджетхэр зыфыщыкӀгъэ мылӀкум щыщ игъэкъужьыгъэным пае, муниципальнэ районхэм (кӀэлэ кой-хэм) ябюджетхэр агъэцӀкӀэхэзэ, бюд-жетхэмкӀэ зичэзыу хьарджхэм апӀу-хьащт ахъщэм пӀалъэ горӀкӀэ зэрэфы-щыкӀэхэрэр дэгъэзыжыгъэным пае — Урысые Федерацием и Гупчэ банк рефинансированиемкӀэ иставкэу бюджет чыфэ кӀаратыным ехылӀгъэ зезэгъы-ныгъэр задашыгъэ мафэм ехьулӀэу шылагъэм изытӀуанэ фӀэдыз;

2) чылопс тхьамыклагъом кызди-хыгъэхэм ядэгъэзыжыын епхыгъэ лӀфтыабзэхэм ягъэцӀкӀэн пае — про-центхэр темьлӀхэу.

3. Муниципальнэ районхэм (кӀэлэ койхэм) ябюджетхэм бюджет чыфэхэр афагъаглох зигугъу кӀэтшыгъэ чыфэм егъэгъэзэжыгъэнымкӀэ, зезэгъыныгъэм кышӀыдӀэлъытгъэ процентхэр ыкӀи нэ-мыкӀ ахъщэр тыгъэнхэмкӀэ пшъэрылӀэу ялэхэр зэрагъэцӀкӀэжыщт шыкӀлэр зышыхьгъэунэфыкӀыгъэ документхэр арамыхьылӀэу.

4. Адыгэ Республикэм иреспубли-кэ бюджет ичыфэхэр муниципальнэ районхэм (кӀэлэ койхэм) кӀалахын, агъэфедэн ыкӀи арагъэгъэзэжыын зэралъэкӀыщт шыкӀлэр зыгъэнафэрэр Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Каби-нет ары.

Я 11-рэ статья. КӀэралыгъо уч-реждениеу щымыт мыкоммерческэ

организациехэм субсидиехэр яты-гъэныр

1. Урысые Федерацием и Бюджет кодекс ия 78-рэ статья диштӀэу Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ибюджетхэр аратыщтых:

1) мыщ фӀэдэ спорт лъэпкӀхэмкӀэ (футболымкӀэ, баскетболымкӀэ, гандбо-лымкӀэ, волейболымкӀэ) Адыгэ Рес-публикэм импорт командэхэр урысые, дунэе зэнэкӀокъухэм ахэлэжъэнхэм фӀэгъэхьазыргъэрэ мыкоммерческэ орга-низациехэу кӀэралыгъо учреждениеу щымытхэм Адыгэ Республикэм икӀэ-ралыгъо программэу «2014 — 2016-рэ илъэсхэм цыфхэм социальнэ лӀпылӀгъу ягъэгъотыгъэныр» зыфилорэм кышӀы-дӀэлъытгъэ субсидиехэр;

2) мыкоммерческэ организациеу «Адыгэ Республикэм предприниматель-ствэм хэхьоныгъэ егъэшыгъэнымкӀэ и Фонд» Адыгэ Республикэм икӀэ-ралыгъо программэу «2014 — 2018-рэ илъэсхэм экономикэм хэхьоныгъэ егъэ-шыгъэныр» зыфилорэм кышӀыдӀэлъы-тгъэ субсидиехэр;

3) мыкоммерческэ организациеу «Фэ-терьибэу зэхэт унэхэм зэдагъэфедэ-рэ чыплӀэу ялэхэм гъэцӀкӀэжынышхохэр яшылӀгъэнымкӀэ Адыгэ республикэ фондым» Адыгэ Республикэм икӀэ-ралыгъо программэу «Зэтегъэпсыхьэ-гъэ унэхэр ягъэгъотыгъэныр ыкӀи комму-нальнэ фӀэло-фашлэхэр афӀэгъэцӀкӀэгъэ-ныр» зыфилорэм 2014 — 2018-рэ илъэсхэм ателытагъэм кышӀыдӀэлъытгъэ суб-сидиехэр;

4) мыкоммерческэ организациеу «Фэ-терьибэу зэхэт унэхэм зэдагъэфедэ-рэ чыплӀэу ялэхэм гъэцӀкӀэжынышхохэр яшылӀгъэнымкӀэ Адыгэ республикэ фондым» Адыгэ Республикэм икӀэ-ралыгъо программэу «Зэтегъэпсыхьэ-гъэ унэхэр ягъэгъотыгъэныр ыкӀи комму-нальнэ фӀэло-фашлэхэр афӀэгъэцӀкӀэгъэ-ныр» зыфилорэм 2014 — 2018-рэ илъэсхэм ателытагъэм кышӀыдӀэлъытгъэ суб-сидиехэр;

5) мыкоммерческэ организациеу «Кубанскэ дзэ кӀэзэкъ обществэм и Мыекъопэ кӀэзэкъ отдел» Адыгэ Рес-публикэм икӀэралыгъо программэу «2014 — 2016-рэ илъэсхэм цыфхэм соци-альнэ лӀпылӀгъу ягъэгъотыгъэныр» зыфи-лорэм кышӀыдӀэлъытгъэ субсидиехэр;

6) Урысые общественнэ организа-циеу «Урысые Къащ Плыжыым» и Адыгэ регион къутамэ Адыгэ Респу-бликэм икӀэралыгъо программэу «2014 — 2020-рэ илъэсхэм псауныгъэм икӀэ-ухьумэн тегъэпсыхьэгъэ лъэныкӀор гъэ-пытгъэныр» зыфилорэм кышӀыдӀэлъы-тгъэ субсидиехэр.

2. Мы статьям иа 1-рэ лахъ зи-гугъу кышӀырэ субсидиехэр зыфӀэди-зыщтхэмрэ ахэр зэралӀэклагъэхьащт шыкӀлэмрэ зыгъэнафэрэр Адыгэ Рес-публикэм иминистрэхэм я Кабинет ары.

Я 12-рэ статья. Юридическэ ли-цэхэм (кӀэралыгъо (муниципальнэ) учреждениехэм аратыргъэ субсиди-ехэр хэмытхэу), унэе предпринима-тельхэм, физическэ лицэхэм суб-сидиехэр аӀэкӀгъэхьэжъэнхэр

1. Юридическэ лицэхэм (кӀэралыгъо (муниципальнэ) учреждениехэм аратыргъэ субсидиехэр хэмытхэу), унэе предпринимательхэм, физическэ лицэхэу то-вар кыдзэыгъэкӀыхэрэм, лӀфшӀэнхэр, фӀэло-фашлэхэр зыгъэцӀкӀэхэрэм мыщ фӀэдэ хьарджхэм апае субсидиехэр ятыгъэнэу гъэнэфгъээнэу:

1) Адыгэ Республикэм мэкъу-мэ-щымкӀэ и Министерствэ ыльэныкӀокӀэ — Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо программэу «Мэкъу-мэщым хэхьоныгъэ егъэшыгъэныр, мэкъумэщ продукцием-кӀэ, сырьемкӀэ ыкӀи гъомылапхьэмкӀэ бӀэдзэр лӀфхэр гъэтэрэзыгъэнхэр» зы-филорэм 2013 — 2020-рэ илъэсхэм ателы-тагъэм кышӀыдӀэлъытгъэ субсидиехэр:

а) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) мэкъу-мэщ культурэхэм ячылӀпхьэшлӀхэр кы-зэрэзылӀэклагъэхьагъэм епхыгъэу мылӀку

агъэклодыгъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

б) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) илъэ-сыбэрэ кызыпыкӀлэрэ пхъэшхьэ-мышь-хьэ чыгӀхэр, куандэхэр, сэнашхьэ-хэр зэрагъэтысыгъэхэм ыкӀи ахэм зэ-радэлажъэхэрэм, псы аклагъахьозэ чыг-хатэхэр зэралэжыхэрэм япхыгъэу мылӀ-куу агъэклодыгъэм щыщ афигъэкъу-жыгъэным фэшӀ;

в) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) чыгӀ-хэтэжыхэу амыгъэфедэжыхэрэм чыгӀ-хэр зэрэраупкӀыжыгъэхэм, лъапсэхэр зэрэратхыжыгъэхэм ыкӀи ахэр зы-тетыгъэ чыгӀур зэражъожыгъэм яп-хыгъэу мылӀку агъэклодыгъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

г) мэкъумэщ культурэхэм, илъэсы-бэрэ кӀэкӀыхэрэм лэжыгъэ дӀэ кӀатын, мэкъумэщ былымхэр фыкӀонхэ зэралъэкӀыщтыр кыдальытгъэ, мэкъумэщ страхованиемкӀэ зезэгъыныгъэхэм атетэу страховой премиер зэратыгъэм епхыгъэу мэкъу-мэщым продукциер кышӀызы-хыжыхэрэм мылӀкуу агъэклодыгъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

д) мэкъумэщ продукциер кӀэзыхыжы-хэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэтыр зе-зыхьэхэрэр ахэмытхэу) агротехноло-гическэ лӀфшӀэнхэр зэрэзэрахьагъэ-хэм мэкъумэщ производствэм ищы-нэгъончӀагъэ зыкӀызэрэрагъэлэтыгъэм, чыгӀухэр нахъ гъэбэжыульэ зэралыгъэм япхыгъэу мылӀкуу агъэклодыгъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

е) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) чэм хьуб-гапхьэхэр зэралыгъэхэрэм епхыгъэу мылӀкуу агъэклодыгъэм щыщ афигъэ-кӀужыгъэным фэшӀ;

ж) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) щэм-рэ лымрэ ателытгъэ тэнэ хьубгап-хьэхэр зэрэзэрагъэгъотыгъэм епхыгъэу мылӀкуу агъэклодыгъэм щыщ афигъэ-кӀужыгъэным фэшӀ;

з) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) апшӀэрэ ыкӀи апӀэрэ сортым хэхьэрэ щӀэу кӀа-хыжыырэр зэрэлауагъэкӀыгъэм ыкӀи (е) ащ гъэхьэкӀлэхэр зэрэхашыкӀыгъэм яп-хыгъэу мылӀкуу агъэклодыгъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

и) урысые чыфӀэт организациехэм кӀаратыгъэ чыфӀэхэу пӀэлъэ кӀэкӀым, гурьытым, кӀыхьэм ателытагъэхэм, ин-вестиционнэ чыфӀэхэм, джащ фӀэдэу мэкъумэщ чыфӀэт потребительскэ ко-оперативхэм кӀаратыгъэ чыфӀэхэм атехьорэ процентхэр зэратырэм еп-хыгъэу мэкъу-мэщым продукциер кы-щызыхыжыхэрэм мылӀкуу агъэклоды-гъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

к) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) лым-рэ щӀмрэ ателытгъэ былымхьуным зызэрэрагъэушъомбгъурэм епхыгъэу мылӀкуу агъэклодыгъэм щыщ афигъэ-кӀужыгъэным фэшӀ;

л) предпринимательствэ цыкӀлум пылӀхэм чыфӀэхэр нахыбэу аӀэкӀгъэ-хьэжыгъэным тегъэпсыхьагъэу урысые чыфӀэт организациехэм кӀаратыгъэ чыфӀэхэмкӀэ процентхэр зэратырэм епхыгъэу мэкъумэщ чыфӀэт потреби-тельскэ кооперативхэм мылӀкуу агъэ-клодыгъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

м) мэкъумэщышӀэ (фермер) хызмэ-тшӀаплӀэхэм, унэе предпринимательхэм мэкъумэщ мэхьанэ зилэ чыгӀухэу агъэ-федэхэрэр яунэе мылӀкуу зэрэхагъа-хьэрэм телытгъэ документхэр агъэ-

хьазыргъэ зэхьум мылӀкуу агъэклодыгъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

н) псы биологическэ байныгъэхэр кызытегъэнэжыгъэнхэм, гъэбэгогъэн-хэм атегъэпсыхьэгъэ лӀфтыабзэхэр, нэмыкӀ лӀфтыабзэхэри зэрэзэрахьэ-хэрэм, осетрэ пцэжыещыргъэу, нэмыкӀ пцэжые лъэпкӀхэу псылыгыплӀэхэм (Краснодар псылыгыплӀэр ахэмытхэу), псыутӀэхэм ащалыгыщтхэр кызырэрэ-зылӀэклагъэхьагъэм япхыгъэу мэкъу-мэщым продукциер кышӀызыхыжыхэрэм мылӀкуу агъэклодыгъэм щыщ афигъэ-кӀужыгъэным фэшӀ;

о) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) мэкъу-мэщ культурэхэм щынагъошхо кӀафэ-зыхьырэ хьэцӀэ-пӀацӀэхэмрэ псэушъ-хьэхэмрэ гъэклодыгъэнхэм япхыгъэу мылӀкуу агъэклодыгъэм щыщ афигъэ-кӀужыгъэным фэшӀ;

п) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) мэкъу-мэщ мэхьанэ зилэ чыгӀухэм агрохи-мическэ уплӀэкӀунхэр зэрарашыплӀэрэм, агромилиоративнэ, культуртехническэ лӀфшӀэнхэр зэрагъэцӀкӀэхэрэм, мели-оративнэ системэхэр зэрагъэпсыхэрэм, зэрагъэклӀэжыхэрэм япхыгъэу мылӀкуу агъэклодыгъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

р) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) фӀэба-плӀэхэм хэтэрыкӀхэр кӀазэрэащӀагъэкӀхэрэм епхыгъэу мылӀкуу агъэклодыгъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

с) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) хэтэрыкӀ-хэм, пхъэшхьэ-мышьхьэхэм, нэмыкӀ мэкъумэщ продукциер ялугъэкӀын фӀэ-гъэзэгъащт оптовэ гупчэхэр зэрагъэ-сыгъэхэм япхыгъэу мылӀкуу агъэкло-дыгъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

т) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) мӀэл, пчэн лъфӀэр-плӀорхэм япчӀагъэ нахы-бэ шыгъэным епхыгъэу мылӀкуу агъэ-клодыгъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

у) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэу (унэе лӀпылӀгъу хызмэтыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) кӀохэр, щагубзыухэр зыхьухэрэм, кӀэнкӀэ кӀэ-зыхыжыхэрэм лусэу ащӀэфыгъэр нахъ лъаплӀэ зэрэхьугъэм епхыгъэу мылӀ-куу агъэклодыгъэм щыщ афигъэкъу-жыгъэным фэшӀ;

ф) унэе лӀпылӀгъу, мэкъумэщышӀэ (фермер) хызмэтшӀаплӀэхэм, кӀохэр зыхьурэ хызмэтшӀаплӀэхэм былымхьу-ным инэмыкӀлэр лъэныкӀохэм зызэрэ-фагъэзагъэм епхыгъэу мэкъу-мэщым продукциер кышӀызыхыжыхэрэм мылӀ-куу агъэклодыгъэм щыщ афигъэкъу-жыгъэным фэшӀ;

х) мэкъумэщ продукциер кӀэзы-хыжыхэрэм (унэе лӀпылӀгъу хызмэ-тыр зезыхьэхэрэр ахэмытхэу) мэкъу-мэщ производствэр техническэу ыкӀи технологическэу зэрагъэклӀэжыхэрэм еп-хыгъэу мылӀкуу агъэклодыгъэм щыщ афигъэкъужьыгъэным фэшӀ;

2) Адыгэ Республикэм псэолъшы-нымкӀэ, транспортымкӀэ, унэ-комму-нальнэ, гъогу хызмэтымкӀэ и Мини-стерствэ ыльэныкӀокӀэ — Адыгэ Рес-публикэм икӀэралыгъо программэу «2014 — 2018-рэ илъэсхэм транспорт сис-темэм хэхьоныгъэ егъэшыгъэныр» зыфилорэм кышӀыдӀэлъытгъэ субсиди-ехэр:

а) автомобилькӀэ ыкӀи мӀэшлокугъогу транспорткӀэ чыфӀхэмрэ хылыгъэхэм-рэ зэрэзэрахьэхэрэм пае пкӀэу аты-рэр кӀэралыгъом зэригъэнафэрэм еп-хыгъэу транспорт организациехэм чӀэна-гъэу ашыгъэр игъэкъужьыгъэным фэшӀ;

Министрзу ОСМЭН Альберт
кь. Мыекъуапэ,
щылэ мазэм и 20, 2014-рэ илъэс
N 13

ИСКУССТВЭМРЭ ЦЫФЫМ ИЩЫАКИЭРЭ

Клэлэегъадж. Сыд фэдиз щытхъу ащ фалуагъэми, кыыкүгъэ гьогум фызэплъэкыжы. Адыгэ Республикэм искусствэхэмкIэ иколледжэу У. Тхьабысымым ыцIэкIэ щытым итеатральнэ отделение ипащэу, Адыгэ Республикэм культурэмкIэ изаслуженнэ юфышIэу, Урысыем культурэмкIэ и Министертвэ и Щытхъу тхылъ, нэмыкI шлухъафтынхэр кызыфагъэшъошагъэу Ацумыжъ Сарыет имэфэки мафэ ехъулIэу гуцылэгъу тыфэхъугъ. ИюфшIэгъу-хэм, ригъаджэхэрэм кыыталуагъэри тшIогъэшIэгъон.

УапэкIэ узыгъаплъэрэр щысэшIу

— СилофшIэн лъэшэу сыгу рехъы, — кьелуатэ Ацумыжъ Сарыет. — Хэтрэ цыфы исэнэхъат шлогъэшIэгъон зыхъукIэ, ыгу етыгъэу, юфэу ышIэрэм ыгъатхъэу, гушлуагъо игъашIэ хигъуатэу мэлсэу. Цыфыр зэрэщыIэщт закъом пае псэ кыпыкIагъэп. Сэнэхъатэу хихыгъэм насып хигъуатэу псэузэ, ылъэ пытэу тетэу зыхъукIэ, щыIэныгъэм дэгъоу рэкIо, дунаир шлодах.

— УилофшIэн цыфхэр фэбгъасэхэ зыхъукIэ, щыIэныгъэм гушлуагъоу хэбгъуатэрэр нахъыбэ мэхъуба?

— Илъэс 14 — 15 аныбжэу колледжым кыычIэхъагъэхэр сэгъасэх. Ахэр ебгъэдженхэм фэшI макIэп гупшысэу юфшIэным хаплъхъэрэр. АпэрэмкIэ, цыф шъыпкIэ зэрэхъуштхэм агу кыыфэолэты. Iэдэб зыхэлъыр нахъышIоу мэлажъэ, мэлсэу. Ебгъэджэгъэм юф дэгъоу ышIэу зыплъэгъужкIэ, угушорэ кьодыеп, нахъ лъытэныгъэ фэошIы.

— Ебгъэджэгъэхэм IэнатIэхэр ялэхэу, кыыбготхэу юф ашIэу зыплъэгъухэкIэ, сыда апэу узэгупшысэрэр?

— Театральнэ отделениеер кыызысэлъахыгъэр илъэси 10 нылэп зэрэхъугъэр. ТиеджапIэ къэзыухыгъэхэм театрэхэм, ансамблэхэм, нэмыкIхэм юф ащашIэ. Лъэшэу сарэгущо пащэу ялэхэр кьащытхъухэу, цыфыгъэу ахэлъыр кыыхагъэщы зыхъукIэ. ЮрэшIэрэ кьапымыкIэу юф зэрашIэрэм сегъэгущо, пкIэнчъэу езгъэджагъэхэу спытэрэп.

— Сарыет, сыхъатым еплъызэ юф зышIэрэмэ уащыщэп. Угужъуагъэу унэм бэрэ уехъажы. Унагъоу узэрысым уисэнэхъаткIэ угурэлъа?

Сарыет мэхъы. Студентэу еджапIэм кыычIэхъагъэхэм ахэлъэ.

— СилофшIэнкIэ унагъом сыгурэлъо. Сипшъашъэхэм, сишъхъэгъусэ сыкызыэхамышIыкIыщты-

гъэмэ, сшIэрэп сищыIэныгъэ гъэпсыкIэу илэщтыр зыфэдэн ылъэкIыщтыгъэр.

— Мэшэлахъ. Пхъорэль-фищ уиI. Уишъхъэгъусэу Аслъан Пшызэ культурэмкIэ изаслуженнэ юфышI. Театрэм, музыкэм, кинематографием я Къэралыгъо институт Ленинград кыыщыу-ухыгъ. Илъэс 35-рэ хъугъэу уисэнэхъаткIэ юф ошIэ.

— Унагъом рэхъатныгъэ имылъэу сыхъатым уемыплъэу студентмэ уахъэтын плъэкIыщтэп. Непэрэ дунаим дэгъоу е дэеу хэлъыр агурыбгъэлон фае.

— Псэ зыпыт зэлукIэ-гъухэм зэрахэлажъэхэрэм шлуагъэу кьафихы-рэр олъэгъуба?

— Уапэ итым ишлушIагъэ умышIэу сыдэуштэу дунаим гъэхъагъэ щыпшIыштэ? Тарихыр дэгъоу пшIэныр юфыгъошIу. Титеатрэхэм яспектаклэхэм студентхэр яплъых, артистхэр ашIэх, алокIэх. ЗэлъашIэрэ цыфхэм уагъэгъуазэ. Москва, Санкт-Петербург зэлъашIэрэ артистэу ащыпсэурэр бэ. Ар дэгъу, ау уиреспубликэ щапIугъэхэри пшIэнхэ фае. Классикэм хэхъэгъэ культурэр кьэлэ цыкIумэ адэхэм нахъышIоу кызызтырагъэнэжъэу кыыхэкIы. Мыекъуапи ащ фэдэ кьалэхэм ахэсэлъытэ. ЩыIэныгъэм диштэрэ спектаклэхэр тиартистхэм кьагъэлагъох. Сыгу рихъырэп Островскэм ипъесэхэм атыхыгъэ спектаклэхэр загъэуцухэкIэ кушъхъафачъэхэр сценэм кыытыращэхэ зыхъукIэ. Драматургым лъэхъанэу кыыуатэрэр IупкIэу кьэбгъэлъэгъоныр, ымытхыгъэр спектаклэм хэбгъэхъаныр тэрэзылоп. Джары чIыпIэ театрэхэм классикэр нахъ кыызытырагъэнэжъэу зыкIэспытэрэр.

— УилофшIэгъухэм кьа-пIуалIэ пшIоигъор кьы-таIоба. УзэплъэкIыжымэ сыда плъэгъурэр?

— Юф зэдэошIэмэ, зэгурылоныгъэ узыфагу илъын фае. Лъытэныгъэ зэфэтэшIы. Цыфым еплъыкIэу илэри кыыхэмыгъэщы хъуштэп. Клэлэегъаджэхэм язэгурылоныгъэ студентхэм альэгъуным мэхъэнэ ин иI. Ебгъаджэхэрэр «зэхэмытхыхэу» «зэхэбгъэпкIэнхэр» сэ бэшIагъэу кыыхэхыгъ.

СызэплъэкIыжымэ, клэлэегъаджэу силофшIэн зэрэзгъэжъэгъагъэр зэхэугуфыкIыгъэу сэлъэгъу. Фэшъаф сэнэхъат зестыгъэп, сигъоу сырэкIо.

— Кыысфэгъэгъу. Уигъогу тэрэзэу урэкIомэ кьэозыгъашIэрэр кьытэпIоным уфэхъа-зыра?

— Ебгъэджэгъэхэм унагъохэр ялэу, аныбжэ хэклотагъэу уадэжэ кьаклохэу «тхъауегъэпсэу» кыуа-ложыныр сэрэкIэ гушлогъошху. Гъогу тэрэз зэрэтэбгъэхъагъэхэр зыдэошIэжы.

— Клэлэегъаджэхэр, нэмыкI цыф еджагъэхэр бэдзэрэм екIужыгъэхэу, щэфын-щэжыным пылхэу тэлъэгъух. Ащ уегъэгумэкIыба?

— ЩыIэныгъэр кьин. Ау, сыдэу хъугъэми, клэлэегъаджэр нахъыпэкIэ нахъ агъэлъапIэщтыгъ. Гуцылэу «Клэлэегъаджэр» хъарыф инкIэ кьегъэжъагъэу атхыщтыгъ. Псырэ хъалыгъурэ нэмыкI уимыIэми, уилъэгъапIэ укъехынуу щытэп. Клэлэегъаджэ сэнэхъатыр хэлхыгъэмэ, узэмыблэжъэу улэжъэн, упсэун фае. ЩыIэныгъэр кызырэлыхыгъэм фэшI клэлэегъаджэм лъытэныгъэу фашIырэр нахъ макIэ хъунэу щытэп. Клэлэегъаджэмрэ клэлэеджакломрэ щыIэныгъэм чIыпIэ хэхыгъэ щырямылэу юфыр узэрэфаем фэдэу лъыкIотэщтэп. Клэлэегъаджэр клэлэеджаклом тIэкIу телэтыкIыгъэныр нахъ кьесэгъэкIу. Лъытэныгъэр юфшIэклэшIум кыыщэжъэ.

ИюфшIэгъухэм, ригъаджэхэрэм кьауатэрэр

— Цыф дэгъу, исэнэхъат хэшыкIэу фырилэр ригъаджэхэрэм альигъэлэсын елъэкIы. ЕклопIэкIэ гъэшIэгъонхэр кьегъотых, гупсэ-фырэр, — кыытIуагъ тиреслуп-

ликэ искусствэхэмкIэ иколледж идиректорэу Хъэпэе Замирэ.

Сергей Дубов, студент.

— Актер сэнэхъатым зыфэбгъэсэным фэшI илъэсыбэ ищыкIагъ. ТикIэлэегъаджэу Ацумыжъ Сарыет тыфэраз. Еджэныр кьэ-сылухмэ сисэнэхъаткIэ юф сшIэ-нэу сыфай.

Андрей Савенко, студент.

— ТикIэлэегъаджэ тищыIэныгъэ зэхъокIыныгъэхэр кыыхилъхъагъэх. Искусствэр кьытфызэ-луихыгъ. Гуцылэклэ кьытэушы-ин елъэкIы, гукIэгъу хэлъ. Юф дэгъухэр цыфхэм альыдгъэлэ-сыным тэ, артистхэм, тыпы-лэщт.

Виталий Фисенко, студент.

— Колледжым тыщеджэзэ, зэ-нэкъокъухэм тахэлажъэ, Адыге-им ищытхъу ятэгъаю. Новосибир-скэ тызэкIом «Дельфийскэ джэ-гунхэр» зыфилорэм тишIэныгъэ кыыщыдгъэлъэгъуагъ. Искусствэм цыфыр зэриплурэр тикIэ-лэегъаджэ дэгъоу тигъэшIагъэу сэлъытэ.

Маргарита Аверьянова, студентк.

— Сисэнэхъат сшIогъэшIэ-гъон. Шъачэ щыкIорэ Олимпиа-дэ джэгунхэм якультурнэ про-граммэ сыхэлэжъэнэу, Адыге-им ыцIэ дахэкIэ рязгъэлонэу сы-фай. ТикIэлэегъаджэу Ацумыжъ Сарыет тызыфигъэсагъэр бэ. Адыгеим иартистхэр дэгъоу тэ-шIэх. Зыхъэ Заурбий, Нэхэе Тэ-мар, Кукэнэ Мурат, нэмыкI ар-тистхэр шэпхъэ лъагэмэ анэ-сыгъэх, сакIырэлпы.

Полина Черкашина, студентк.

— Артист сэнэхъатым сыкIэ-хъопсы, тикIэлэегъаджэ сыфэ-раз. Артистыр гукIэ гуцылэн, псэ зыпыт гупшысэхэр цыфмэ альигъэлэсын фае. Ащ фэдэ еплъыкIэхэм Сарыет тафегъасэ. ... Колледжым щыкIогъэ зэхэ-хъэм Ацумыжъ Сарыет фэгъэхы-гъэ гуцылэ фабэхэр кыышIауа-гъэх, шлухъафтынхэр кыышIа-шыгъэх, оредхэр кыышIауауа-гъэх.

Опсэу, Сарыет, Тхъэм бэгъа-шIэ уешI, уинасып зыдэплъэгъу-жъэу ущегаI.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Сурэтым итхэр: **Ацумыжъ Са-рыетрэ ригъаджэхэрэмрэ.**

Зэхэзыщагъэр ыкIи кьыдэзы-гъэкIырэр:

Адыгэ Республи-кэм лъэпкь ЮфхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ащы-псэурэ тилъэп-кьэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жъугъэм иамал-хэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыIэр:

385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхъалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшIэдэкIыжъ зы-хъырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын ЮфхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлъы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэлары-шланI, ззраушыхъа-тыгъэ номерыр **ПИ №ТУ23-00916**

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр

4000

Индексхэр

52161

52162

Зак. 372

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00 ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор

шъхъалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор

шъхъалэм

иапэрэ гуадзэр

МэщIэкъо

Сайд

ПшIэдэкIыжъ

зыхъырэ

секретарыр

НэпшIэкъуй

Заур